

1984/85:141

Torsdagen den 9 maj em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

18 § Konsumentpolitiska frågor

Föredrogs lagutskottets betänkande 1984/85:39 om konsumentpolitiska frågor (prop. 1984/85:100 delvis).

Anf. 114 PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Lagutskottets betänkande nr 39 behandlar vissa konsumentpolitiska frågor. Det gäller såväl den principiella synen på konsumentpolitikens framtida inriktning som mera aktuella organisationsfrågor.

När det gäller den framtida inriktningen av konsumentpolitiken vill vi från moderata samlingspartiet understryka att konsumenternas fria val är ett viktigt inslag i marknadsekonomin. Konsumentpolitiken måste därför i första hand inriktas på information och på åtgärder som ökar konsumenternas köpkraft. Denna är helt naturligt beroende av bl. a. den förda skattepolitiken. Som situationen nu är, är det alltför ofta för mycket kvar av månaden i slutet av hushållspengarna, och detta begränsar i hög grad konsumenternas valfrihet. Bibehållandet av fria affärstider och fri konkurrens inom produktionen, vilket bidrar till bra varor till lägsta möjliga priser, är också viktiga inslag i en bra konsumentpolitik.

Vi moderater understryker här på nytt, att det är utomordentligt angeläget att vi söker åstadkomma besparingar på olika områden. Vi föreslår därför att konsumentverket skall få ett något reducerat anslag. Vi anser att de speciella medel, 1,5 milj. kr., som verket föreslås få för att övergångsvis lösa vissa uppgifter som ålegat hemkonsulenterna inte skall utgå. Dels har verket redan innevarande budgetår erhållit 750 000 kr. för detta ändamål, dels bör det enligt vår mening vara möjligt att genom omfördelningar lösa dessa arbetsuppgifter.

Vi föreslår också i reservation nr 1 att verkets budget skall minskas med 245 000 kr., motsvarande det intäktsöverskott som uppkommit jämfört med

Torsdagen den
9 maj 1985

---

*Konsumentpoli-
tiska frågor*

beräknade intäkter och som konsumentverket i budgeten föreslagits få använda för bl. a. information om konsumenttjänstlagen.

Det är nödvändigt att vi på alla sätt söker finna realistiska besparingar inom den statliga verksamheten, och det gäller framför allt att åstadkomma besparingar och rationaliseringar som ger varaktiga effekter. Ett sådant förslag är att slå samman statens pris- och kartellnämnd med konsumentverket. Vi anser att det bör vara möjligt att inom en gemensam organisatorisk ram åstadkomma en förbättrad information till konsumenterna och att samordningen därför skulle innebära både organisatoriska fördelar och besparingar.

Den moderata motionen har varit hos näringsutskottet för yttrande, och utskottets majoritet skriver beträffande vårt förslag bl. a. att vi väsentligen har hänvisat till allmänna stordriftsfördelar och att vi inte fäst någon vikt vid att mindre enheters uppgång i större obestridligen ofta medför effektivitetsförluster. Lagutskottets majoritet ansluter sig helt till dessa tankegångar.

Jag vill, herr talman, till detta helt kort säga, att om man slår samman två enheter med sammanlagt ca 275 anställda, uppstår inte ett storföretag utan snarare vad man traditionellt brukar betrakta som ett medelstort företag. Och vår tanke är faktiskt inte att ett organisatoriskt samgående mellan konsumentverket och SPK skulle innebära att antalet anställda skulle öka.

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 1, 2 och 3 samt till utskottets hemställan i övrigt.

Herr talman! Jag skall inte polemisera mot någon som inte har möjlighet att gå i svaromål här i kammaren, men jag vill ändå mot bakgrund av vissa tidningsuttalanden göra ett par tillrättalägganden.

Lagutskottet behandlar i detta betänkande vissa frågor som berör prismärkningen på varor. Det är ett nu mycket omdiskuterat problem. Det gäller här *handels naturliga och från konsumenternas synpunkt värdefulla strävan till rationalisering genom bl. a. datorisering*. Förhoppningsvis skall dessa rationaliseringar bidra till att motverka prisstegringar. Vidare handlar det om konsumenternas naturliga önskan om en tillfredsställande prisinformation inom handeln.

Under den allmänna motionstiden väcktes två motioner med begäran om att denna fråga skall göras till föremål för utredning, och man säger att det är viktigt att konsumenterna får en god prisinformation. Utskottet har behandlat dessa motioner och avstyrkt dem med hänvisning till det arbete som pågår inom konsumentpolitiska kommittén. Utskottet har också redovisat den överenskommelse som finns mellan konsumentverket och bl. a. kooperativen och ICA.

Ett enhälligt utskott uttalar att det är viktigt att man bevarar en individuell prismärkning till dess att en tillfredsställande prisinformation kan ges på annat sätt.

Det är min förhoppning att denna fråga, liksom tidigare, skall kunna lösas på frivillighetens väg.

I det tidigare åberopade tidningsuttalandet kallas lagutskottets uttalande för ett "elefantinhopp", och man vill veta med vilken kompetens lagutskottet yttrar sig i denna fråga.

Herr talman! Enligt riksdagsordningen handlägger lagutskottet frågor som rör konsumentpolitiken, och vi i utskottet är givetvis skyldiga att behandla inkomna motioner. Kritiken skulle med rätta vara hård mot utskottet om ledamöterna i det handlade annorlunda.

Herr talman! Jag hoppas att jag med det anförda har rättat till de missförstånd som synes ha uppstått på vissa håll inom pressen.

Anf. 115 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Konsumentpolitiken är synnerligen viktig för den enskilde medborgaren. Konsumentpolitiken bidrar till att ge den enskilde saklig information och tillfredsställande underlag vid bedömning av vilka varor och vilka hjälpmedel han bör inköpa, liksom vilka rättigheter han har gentemot tillverkare och försäljare.

Sedan några år tillbaka arbetar den konsumentpolitiska kommittén, som inom den närmaste tiden kommer att lägga fram ett betänkande innehållande resultatet av sitt arbete.

Inom centern anser vi att riksdagen därför just nu inte bör göra några uttalanden om konsumentpolitikens framtida inriktning. Vi centerpartister i utskottet ingår därför i den majoritet som avstyrker samtliga motioner med krav på uttalanden om konsumentpolitikens mer allmänna inriktning. Det är nämligen frågor som vi får anledning att återkomma till sedan kommitténs förslag remissbehandlats och vi har fått en förhoppningsvis allsidig belysning av dessa viktiga spörsmål.

Även när det gäller anslaget till konsumentverket ingår vi i den utskotts-majoritet som tillstyrker regeringens förslag.

Särskilt i tider av ekonomisk åtstramning för familjerna är det av största betydelse att människorna genom information och rådgivning får samhällets stöd så att de skall klara av hushållsekonomin så bra som möjligt. Även om det är nödvändigt med besparingar inom den offentliga verksamheten, måste besparingsåtgärden ses i relation till verksamhetens betydelse för medborgarna, och vi anser att man i nuvarande läge inte bör begränsa den konsumentpolitiska verksamheten.

Mot bakgrund av att det är viktigt att medborgarna får samhällets stöd när det gäller att på bästa sätt klara av hushållsekonomin var det mycket beklagligt att regeringen i fjol med stöd av flertalet moderater lyckades driva igenom sitt förslag om att avskaffa hemkonsulenterna fr. o. m. årsskiftet 1984-1985. Vi i centern motsatte oss detta beslut, och vi hade därvid stöd av en bred opinion.

Hemkonsulenterna var knutna till länsstyrelsen, och de fullgjorde synnerligen värdefulla uppgifter på länsnivå. De arbetade inom utbildningsområdet och var i första hand inriktade på personer som skulle vidareförmedla kunskaperna. Hemkonsulenterna fungerade dessutom som något av konsumentverkets organ på länsnivå. Även om rådgivningen direkt till enskilda konsumenter sedan några år tillbaka är en kommunal uppgift, fyllde hemkonsulenterna viktiga uppgifter som rådgivare till enskilda.

Tyvärr är nu hemkonsulentorganisationen avskaffad.

I de flesta län har däremot hushållningssällskapen hemkonsulenter, vilkas arbetsuppgifter har ökat som en följd av att länsstyrelsernas hemkonsulenter inte längre finns. Hushållningssällskapen är inte statliga organ utan medlemsorganisationer. Deras konsumentpolitiska verksamhet är beroende av de medel hushållningssällskapen själva kan bidra med. Verksamheten har, från att ha varit en hjälp för medlemmarna, utvecklats och efterfrågats i dag av en bredare allmänhet.

Hushållningssällskapens hemkonsulenter har en god kompetens, de flesta har hushållsläroutbildning, och de måste anses vara väl skickade att föra ut kunskaper om konsumentlagstiftning, familjeekonomi samt kost- och näringskunskap. De anlitas ofta som föreläsare vid skolor med hemkunskap på schemat.

När hemkonsulentorganisationen vid länsstyrelserna nu tyvärr är avskaffad anser vi från centerhåll att det är synnerligen viktigt att den resurs som hushållningssällskapens hemkonsulenter utgör för konsumentpolitiken bör tas till vara på bästa sätt i allmänhetens tjänst. Statligt stöd till denna verksamhet bör därför övervägas. Vi anser att riksdagen nu skall begära att regeringen tar upp förhandlingar med hushållningssällskapen om ekonomiskt stöd till deras hemkonsulentverksamhet.

Herr talman! Jag yrkar mot bakgrund härav bifall till reservation 4 av lagutskottets centerpartister.

Herr talman! Jag vill även ta upp en fråga som det glädjande nog uppnåtts enighet om i utskottet. Det gäller behandlingen av de fyra motioner som representanter för centern, folkpartiet och socialdemokraterna väckt om åtgärder mot att djurförsök används vid kosmetikaframställning.

Olika åtgärder måste vidtas för att försöka begränsa och efter hand få slut på plågsamma djurförsök, såväl i vårt land som i världen i övrigt. För att uppnå detta behövs dels alternativa testmetoder, dels lagstiftning och internationellt arbete, dels också upplysning och opinionsbildning. Får människor verkligen veta hur djur behandlas vid försöken, torde det vara lättare att få fram ett aktivt motstånd mot plågsamma djurförsök, och därmed skapas även förutsättningar för satsningar på lagstiftning och alternativa försöksmetoder.

Särskilt upprörande anser många det vara när djurförsök – ofta i mycket stor skala – används för att ta fram produkter som inte har något som helst medicinskt intresse. Det gäller inte minst kosmetikaindustrin.

I de fyra motionerna krävs att det på alla kosmetiska preparat och hygieniska artiklar skall – förutom uppgifter om innehåll m. m. – anges om preparatet eller i detta ingående beståndsdelar har testats på djur.

I de olika motionerna, varav jag själv svarar för en, redovisas något om kosmetikaindustrins djurförsök, som i huvudsak är av tre slag, vilka jag kortfattat vill omnämna.

Ingredienserna i kosmetika testas avseende giftighet, oftast enligt den s. k. LD 50-metoden, som innebär att doser ges till djuren, så att 50 % av djuren förväntas dö. En annan synnerligen plågsam testmetod är ögonirritationstest som sker genom att testsubstansen placeras i djurens ögon, som inte får

tvättas på 24 timmar. Därefter skall effekten, alltså skadan på djurets öga bedömas. Djuret är under dessa 24 timmar fixerat för att inte kunna röra sina ögon.

En tredje synnerligen plågsam testmetod är hudirritationstester som främst utförs på marsvin och kaniner, vilkas hud rakas och inflammeras med testämnet. I motion 2685 av Lisbet Calner och Karl-Erik Svartberg beskrivs denna metod på ett realistiskt sätt, och jag vill därför citera något ur den motionen:

”Djuren bedövas inte. En sådan testmetod är Braize-testet som tillgår så att först förbereds djurets kropp. Denna procedur är mycket plågsam och innebär att pälsen eller håret tas bort genom rakning eller annan metod, varefter självhäftande tejp pressas fast på huden och snabbt dras av gång på gång så att hudlager efter hudlager försvinner, tills en önskvärd nivå av känslig hud är nådd. Substansen som skall testas appliceras på huden, och stället täcks med plåster e. d. Efter en eller två dagar tas plåstret av och huden inspekteras. Djuret befinner sig hela tiden i en fastlåst position, så att det inte skall kunna klia sig eller försöka ta bort det som irriterar.”

Herr talman! Allmänheten bör både få kännedom om hur tester på djur går till och på förpackningarna kunna läsa huruvida preparatet har djurtestats eller inte. Det är både en djurskyddsfråga och en konsumentpolitisk fråga, eftersom vi alla som konsumenter har rätt att få kännedom om vad vi köper.

Får allmänheten denna information torde motståndet mot djurtestade preparat öka. Redan nu finns ett fyrtiotal märken av kosmetika och hygienartiklar som inte har testats på djur. Med ett köpmotstånd mot djurtestade preparat skulle satsningarna i allt större utsträckning övergå till sådana metoder och därmed antalet djur som plågas i försök minskas.

Varudeklarationen skulle alltså leda till att de plågsamma testerna på djur inom kosmetikatillverkningen åtminstone på sikt begränsades, och det är den strävan vi motionärer har. Målet måste självfallet vara att helt få slut på de plågsamma djurförsöken. Motionerna och utskottsbetänkandet skall ses som ett steg i denna riktning.

I motsats till då motsvarande motioner i fjol behandlades i näringsutskottet föreligger nu ett mycket positivt utskottsbetänkande, som utmynnar i att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad utskottet anför om vikten av att kraftfulla insatser skall vidtas för att få till stånd en deklaration på kosmetiska och hygieniska preparat med angivande av om preparatet eller någon av dess beståndsdelar testats på djur.

Herr talman! Jag hoppas att en enig riksdag i kväll skall besluta enligt utskottets hemställan, som jag yrkar bifall till i dess helhet med undantag av moment 4.

Anf. 116 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Det betänkande vi nu diskuterar behandlar dels anslag till konsumentverket, dels 14 motioner som väckts under den allmänna motions-tiden.

Till betänkandet har fogats tre reservationer från moderaterna och en från centerpartiet.

I reservation 1 angående anslag till konsumentverket yrkar moderaterna ett 1 745 000 kr. lägre belopp än budgetpropositionens i denna del. Dessa pengar avser dels en summa på 1,5 milj. kr. för att konsumentverket övergångsvis skall kunna fullgöra en del av de arbetsuppgifter som de tidigare hemkonsulenterna vid länsstyrelserna hade, dels 245 000 kr. för informationsuppgifter i samband med införandet av den konsumenttjänstlag som riksdagen förväntas fatta beslut om senare i vår. Underlaget till de moderata reservationerna återfinns i motionerna 2401 från moderaterna med Per-Olof Strindberg som första namn och 2398 av Christer Eirefelt och Björn Molin, folkpartiet. Även om ingen av folkpartimotionärerna befinner sig i kammaren, känner jag mig tvingad att kommentera deras motion, eftersom moderaterna i en av sina reservationer har yrkat bifall till viss del av yrkandena i folkpartimotionen. I båda motionerna framförs föreställningen om att man genom en omprioritering av konsumentverkets verksamhet i en viss riktning skulle kunna spara miljoner utan att konsumenterna drabbas i någon negativ riktning.

Motionärerna utgår från helt felaktiga förutsättningar. Således skriver moderaterna: "Konsumentverket har dock i stor utsträckning frångått politiken att tillgodose behovet av information om varuutbud, priser, kvaliteter m. m. och i stället alltmer satsat på att styra företagen genom detaljerade s. k. riktlinjer." I folkpartimotionen skriver man att konsumentverket vid sidan av informationen "borde koncentrera sig på att definiera konsumentproblemen och att stimulera näringslivet att söka lösningar på dessa. Det förutsätter att sådan verksamhet får större resurser på bekostnad av handläggningen av ärenden rörande otillbörlig marknadsföring och förhandlingar med företagen."

Konsumentverket har under tiden 1978–1985 minskat sin personal från 235 till 197 årsanställda och får en ytterligare nedskärning för nästa budgetår. Av dessa resurser använder man, efter de omprioriteringar man redan tvingats göra, ca 20 % till de områden som motionärerna påstår dominerar verksamheten. Under 1984 togs två riktlinjer fram – en om kontaktlinser och en om kontaktlinsvätska. Antalet för 1985 blir också två. Riktlinjerna är förhandlingskompromisser och inget byråkratiskt nätverk som styr. Detaljerna i riktlinjerna införs för övrigt oftast efter krav från näringslivet. Riktlinjearbetet har varit föremål för översyn av riktlinjekommittén, vars arbete för närvarande är aktuellt för lagrådsremiss.

När det gäller konsumentombudsmannens verksamhet är man nu oroad av ökningen av antalet anmälningar från företag som anmäler konkurrenter för otillbörlig marknadsföring. De fria marknadskrafternas sätt att fungera är tyvärr inte särskilt tillfredsställande. Att med dessa fakta som utgångspunkt påstå att konsumentverket ägnar sig åt detaljstyrning av företagen på annan verksamhets bekostnad är ganska häpnadsväckande.

Moderaterna efterlyser tester av varor, varvid särskild uppmärksamhet skall fästas vid säkerhetsutrustning. Man anför som exempel brandvarnare.

Att göra sådana tester är exakt en av de arbetsuppgifter som konsumentverket prioriterar. Följaktligen har man undersökt exempelvis just brandvarnare, och man har också avgett en rapport om resultaten. Den var för resten införd i konsumentverkets egen tidning Råd och Rön för drygt ett år sedan. Jag vill på det varmaste rekommendera dem som är verkligt intresserade av vad konsumentverket sysslar med att läsa den skriften.

Vidare påstår moderaterna att "verket numera upphört med rådgivning till konsumenter". Samma sak antyds i folkpartimotionen. 25 % av verkets resurser används till information om varuutbud, priser, kvalitet och liknande. Det kan väl knappast innebära att man har underlag för att påstå att verksamheten har upphört.

Vi har under den senaste tiden fått vänja oss vid påhopp på de fackliga organisationerna i alla möjliga sammanhang. Den här gången gäller det folkpartiet, som i sin motion skriver: "Producentintressena, t. ex. som de kommer till uttryck genom de fackliga organisationerna, gör att konsumenternas intressen ofta kommer till korta."

Är det för eller emot konsumenternas intressen när Livsmedelsarbetareförbundet lägger fram ett livsmedelspolitiskt program för att vi skall få bättre kvalitet på maten?

Är det för eller emot konsumenternas intressen när Beklädnadsarbetarnas förbund tillsammans med styrelsen för teknisk utveckling, STU, och tillverkare tar fram funktionsdugliga arbetskläder?

Är det för eller emot konsumenternas intressen när Handelsanställdas förbund i sin fackliga utbildning tar upp frågan om konsumentlagstiftningen för att medlemmarna i sitt arbete skall kunna ge kunden god service, då arbetsgivarna vägrar att ge utbildningen i fråga?

Är det för eller emot konsumenternas intressen när LO:s och TCO:s representanter i konsumentverkets styrelse driver frågan om en tillfredsställande prismärkning av varor även efter det att datakassor har införts.

Även konsumentkooperationen får sig en skrapa.

Har folkpartiet aldrig hört talas om butiksråd och konsumentkongresser eller om det köptrygghetssystem som har inneburit att i stort sett *inga* ärenden rörande Konsumbutiker längre behöver föras till allmänna reklamationenämnden? Att tillämpa ett sådant system vore väl en besparingsåtgärd att motionera om under nästa allmänna motionstid. Jag skulle med glädje rösta för ett sådant förslag.

Konsumentpolitikens framtida inriktning är föremål för översyn inom konsumentpolitiska kommittén, vars arbete nu är inne i slutskedet. Att då, som föreslås i reservation nr 3, avkräva riksdagen ett ställningstagande i form av ett tillkännagivande till regeringen anser jag inte vara särskilt genomtänkt. Jag yrkar avslag på reservationen.

Man kan för övrigt, om man läser betänkandet, över huvud taget undra över hur genomtänkt moderaternas konsumentpolitik egentligen är. Ni har ju i utskottet ställt upp på den *mycket* positiva skrivningen om Birgitta Hambraeus motion, och den går ju verkligen i en helt annan riktning.

Inte heller finns det någon konsekvens i reservation nr 1. Om konsument-

Torsdagen den
9 maj 1985

---

*Konsumentpoli-
tiska frågor*

verket får pengar för att överbrygga problemen med indragningen av hemkonsulenterna skulle det ju drabba just de arbetsuppgifter som både moderaterna och folkpartiet i sina motioner säger sig vilja värna om.

När det gäller anslaget för att informera i samband med den nya konsumenttjänstlag som riksdagen förväntas fatta beslut om senare i vår kan jag bara konstatera att omprioriteringar i den storleksordningen inom nuvarande verksamhet skulle drabba konsumenterna mycket hårt. Dessutom har även näringslivets organisationer understrukit behovet av tillräckligt stora informationsinsatser för att inte framför allt små näringsidkare skall behöva riskera att råka illa ut. Jag yrkar således avslag även på reservation nr 3.

Reservation nr 2 handlar om sammanslagning av konsumentverket och statens pris- och kartellnämnd. Med hänsyn till att vi av tidsskäl har ombetts att fatta oss kort, vill jag bara säga att inget nytt har framkommit sedan frågan diskuterades för ett år sedan. Jag yrkar alltså avslag även i år.

I reservation nr 4 från centern yrkas att förhandlingar tas upp med hushållningssällskapen om ekonomiskt stöd till deras hemkonsulentverksamhet. Utskottet instämmer i att det är en viktig verksamhet som utförs av hushållningssällskapen. Centern säger bl. a. att skälet för ekonomiskt stöd skulle vara att hushållningssällskapen har tagit över arbetsuppgifter från de tidigare hemkonsulenterna vid länsstyrelserna. Detta är en felaktig uppfattning. Hushållningssällskapen har inte själva framfört några sådana synpunkter. Däremot har de bett om hjälp med material för kostinformation, eftersom sådan inte ingick i de tidigare hemkonsulenternas verksamhet. Hushållningssällskapen har för närvarande diskussioner med konsumentverket om att ta fram ett sådant material och om hur och av vem dylikt informationsmaterial skall betalas.

En av konsumentpolitiska kommitténs uppgifter har varit att undersöka hur olika frivilliga organisationer skall stimuleras för att aktivt delta i det konsumentpolitiska arbetet. Hushållningssällskapen måste rimligen räknas in i denna grupp. Att riksdagen nu skulle ta ställning till en av dessa många viktiga frivilliga organisationer kan jag inte anse vara rimligt. Jag yrkar därför avslag även på reservation nr 4.

Jag hade tänkt att också kommentera tidningsskriverierna i samband med vårt ställningstagande om EAN-koderna och prismärkningen, men jag skall bara instämma i vad Per-Olof Strindberg tidigare har sagt och konstatera att påhoppet på lagutskottet måste betyda att vi har trampat på en mycket öm tå och att det uttalande vi har gjort kommer vid exakt rätt tidpunkt. Det finns anledning att mycket noggrant följa denna fråga i fortsättningen.

Herr talman! I fem motioner från centern, folkpartiet och socialdemokraterna tas frågan om information angående djurförsök på ämnen som ingår i kosmetiska och hygieniska produkter upp. Jag vill instämma i Martin Olssons glädje över att utskottet har varit helt enigt om att föreslå ett tillkännagivande till regeringen. Skälen till vårt ställningstagande finns noggrant angivna i betänkandet, och jag skall inte uppta kammarens tid med att nämna fler. Det finns även många argument i motionerna. Låt mig bara understryka att vi är

väl medvetna om svårigheterna, men det är en fråga av så stor etisk betydelse för så många människor att det är nödvändigt att så snart som möjligt övervinna dessa svårigheter.

Med det här anförda vill jag, herr talman, yrka bifall till hemställan i lagutskottets betänkande 39 i dess helhet.

Anf. 117 PER-OLOF STRINDBERG (m) replik:

Herr talman! Inga-Britt Johanssons anförande föranledde många kommentarer, men jag skall bespara kammaren dem. Hon påstod helt kategoriskt att vi moderater, och tydligen också folkpartiet, utgår från helt felaktiga förutsättningar när vi redovisar besparingsförslag på konsumentverkets område. Jag måste då säga att det är helt naturligt att vi kan göra olika bedömningar, men vi förbehåller oss även på borgerligt håll rätten att försöka göra en del ekonomiska bedömningar. Vi betvivlar definitivt socialdemokratins förmåga att ha monopol på det.

Anf. 118 MARTIN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Vi i centerpartiet var i fjol motståndare till indragningen av hemkonsulentverksamheten, och vi vill i år att möjligheten undersöks att ge ekonomiskt stöd till hushållningssällskapen för deras hemkonsulentverksamhet. Vi föreslår detta mot bakgrund av att vi anser att konsumentpolitisk verksamhet bl. a. i form av rådgivning är mycket betydelsefull för människor. Visserligen har flertalet kommuner nu konsumentrådgivning, men allttjämt bor ungefär 10 % av människorna i kommuner som ännu inte har sådan rådgivning. För dessa människor skulle hemkonsulenter ha fyllt en speciell uppgift om de hade funnits kvar, och hushållningssällskapens hemkonsulenter kan nu fylla denna uppgift.

Vi har inte skrivit att hushållningssällskapens hemkonsulenter har övertagit uppgifter från länsstyrelsernas hemkonsulenter, eftersom de inte formellt har tagit över denna verksamhet. Vad som har skett – det är erfarenheter från olika delar av landet – är att efterfrågan på rådgivning från allmänheten har ökat hos hushållningssällskapen när det inte finns hemkonsulenter någon annanstans i länen.

Vi är angelägna om detta bl. a. för att det är så viktigt för familjerna att få råd och stöd. Vi vet att hushållsarbetet är mycket betydelsefullt för den enskilda familjen och för samhället i dess helhet. Det anses att hushållsarbetet i dag har samma omfattning i antal timmar som allt förvärvsarbete och att det ekonomiska värdet av det egenarbete som utförs beräknas till en tredjedel av vad allt förvärvsarbete ger. Det gäller alltså synnerligen stora värden för samhället och för den enskilde. Därför tycker vi att det är beklagligt att hemkonsulenterna försvann, och vi tycker att man skall utnyttja den resurs som hushållningssällskapens hemkonsulenter är och kanske i ännu större utsträckning kan vara. Det är därför vi anser att riksdagen skall uppdra åt regeringen att uppta förhandlingar med hushållningssällskapen om stöd till deras hemkonsulentverksamhet.

Torsdagen den
9 maj 1985

---

*Konsumentpoli-
tiska frågor*

Anf. 119 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Eftersom Per-Olof Strindberg inte accepterar min åsikt att man använder felaktiga förutsättningar vill jag fråga: Om man skall dra ner på riktlinjeverksamheten, vilken av de riktlinjer som togs fram förra året är det Strindberg vill dra ner på? Är det den som handlar om kontaktlinser eller den som handlar om kontaktlinsvätska? Tar vi bort en av dem har vi alltså halverat den verksamheten.

När det gäller hushållningssällskapens hemkonsulenter är jag överens med Martin Olsson om att det är en av de frivilliga organisationer som vi har intresse av att stödja inom ramen för den vidgade konsumentpolitiska verksamhet som vi vill att organisationerna skall delta i. Men jag kan inte ställa upp på att man uttryckt ur sitt sammanhang plockar fram *en* frivillig organisation och säger att den är så viktig att den bör riksdagen särbehandla så att den kan få ekonomiskt stöd. Jag kan tänka mig att t. ex. en organisation som diabetikerförbundet ur en diabetikers synpunkt är minst lika viktig, och det finns andra liknande exempel. Det finns så många frivilliga organisationer som gör sådan nytta i informationshänseende för sina medlemmar att de alla skulle behöva samma behandling.

10 % av Sveriges befolkning är utan konsumentvägledare än så länge, sägs det. Det är riktigt. Men det senaste årets verksamhet har dock inneburit att betydligt fler kommuner än vad man för ett år sedan hade vågat drömma om i år har kommit i gång med konsumentpolitisk verksamhet, även om den kanske ännu inte pågår i tillräcklig omfattning. Ett tjugotal kommuner förbereder frågan, och det finns ett antal mycket små glesbygdskommuner som ännu inte har kommit i gång med verksamheten. Vår uppfattning är att konsumentverket skall se till att stödja dessa kommuner och hjälpa dem att få i gång den lokala konsumentvägledarverksamheten. Vi tror att detta kommer att ske ganska snabbt. Det är bl. a. av den anledningen som konsumentverket övergångsvis har fått 1,5 milj. kr. för att kunna hjälpa till där det behövs.

Anf. 120 PER-OLOF STRINDBERG (m) replik:

Herr talman! Om jag genom den redovisning jag lämnat i motionen 2401 och redovisningen i reservation 1 till lagutskottets betänkande inte lyckats få socialdemokraterna att förstå bakgrunden till våra besparingsförslag tror jag att jag spiller tid för kammaren om jag försöker att ytterligare utveckla mina tankegångar.

Låt mig också säga till Inga-Britt Johansson att mot bakgrund av det statsfinansiella läget finner vi från moderata samlingspartiet det utomordentligt angeläget att på varje område där det över huvud taget finns en möjlighet redovisa besparingar.

Anf. 121 MARTIN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Att vi nu diskuterar hushållningssällskapens hemkonsulenter beror på att länsstyrelsernas hemkonsulenter i fjol drogs in. Det var det som, för att använda Inga-Britt Johanssons uttryck, rycktes ut ur sitt sammanhang

– utan att avvakta konsumentpolitiska kommitténs överväganden. Utan någon närmare utredning föreslog regeringen i fjol indragning av hemkonsulenterna och lyckades få en riksdagsmajoritet för sitt förslag. Det olyckliga var att man därmed rubbade en inarbetad organisation innan man så att säga tog ett samlat grepp över både konsumentpolitikens inriktning och de organ på riks-, läns- och kommunnivå som fordras för en god konsumentpolitik i vårt land. För att nu göra det bästa möjliga av situationen har vi tagit upp frågan om att i ökad utsträckning använda de väl kvalificerade hemkonsulenter som finns hos hushållningssällskapen i de flesta län.

Hemkonsulenterna drogs in för att det skulle göras besparingar, men nu kan vi se att de uppgifter de utförde måste utföras. Marknadsbevakning har konsumentverket tagit upp och bygger upp en verksamhet för det i samarbete med SPK och statistiska centralbyrån, för utbildningsverksamhet har man fått en särskild tjänst hos konsumentverket, osv. Kostnader har alltså uppstått, och det var synnerligen olyckligt att man så snabbt ändrade en väl fungerande organisation.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till vår reservation, nr 4, som är tillkommen för att vi skall ge konsumenterna runt om i vårt land den bästa rådgivningen och för att det skall finnas utbildningsresurser på det konsumentpolitiska området.

Anf. 122 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Moderata besparingar och socialdemokratiska besparingar är inte riktigt samma sak – det vet vi sedan tidigare.

Faktum kvarstår – konsumentverket har under de senaste åren fått dra ned på sin verksamhet med 30 % i fasta pengar. Det finns inte så förfärligt mycket kvar att spara på. Man får även för nästa budgetår neddragningar i tjänster. Vår tro på de fria marknadskrafternas önskan att göra det bästa för konsumenterna är inte så stark att vi tror att det finns utrymme för så förfärligt mycket mer besparingar – det är vår bestämda uppfattning. Jag tror inte att herr Strindberg och jag kan bli överens på den punkten.

Martin Olsson säger att det var olyckligt att man drog in hemkonsulenterna på länsstyrelserna. För ett år sedan hade jag nog varit böjd att hålla med om det, men sedan jag sett utvecklingen ute i kommunerna är jag inte längre det. Jag är helt övertygad om att de beslut som fattats ute i kommunerna om inrättande av konsumentvägledartjänster är helt avhängiga det faktum att hemkonsulenterna på länsstyrelserna försvann.

Stora kommuner, som t. ex. Uddevalla med kranskommuner, Falun och andra, har nu alltså inrättat konsumentvägledartjänster och fått i gång en fin verksamhet. Verksamheten utvecklas på ett mycket bra sätt på många orter i landet. Kvar står kommuner som ännu inte har kommit i gång, därför att man håller på och förbereder besluten. Det är inget ovanligt i kommunal handläggning av ett ärende att det tar litet tid – det skall ju in i budgetarbetet. Kvar står vidare ett antal kommuner som, förmodar jag, väntar på att se vad konsumentpolitiska kommittén kommer med för förslag. Kommer den med ett förslag om obligatorium eller inte? Jag skulle tro att många väntar på att få

Torsdagen den
9 maj 1985

---

*Konsumentpoli-
tiska frågor*

se även det. En del, framför allt befolkningsmässigt små, kommuner håller på att via förhandlingar söka lösningar som gäller kommunövergripande vägledartjänster för att få ett tillräckligt underlag.

Jag är helt övertygad om att den här verksamheten kom i gång så snabbt just därför att hemkonsulenterna drogs in. Skälet till att vi vill att konsumentverket skall behålla 1,5 milj. kr. för att kunna hjälpa till i denna utveckling är alltså ganska klart.

Vi vill att utvecklingen i kommunerna skall fortsätta. Då kan det inte vara rimligt att inrätta ett nytt halvstatligt länsorgan vid sidan om, som tar över de arbetsuppgifter som naturligt icke ligger inom den nuvarande verksamheten, som ju fortfarande mest gäller kostinformation och liknande.

Tredje vice talmannen anmälde att Per-Olof Strindberg och Martin Olsson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 123 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill göra tre korta kommentarer till skilda avsnitt av lagutskottets betänkande, kommentarer som delvis utgår från det särskilda yttrande som Per Israelsson har fogat till betänkandet.

För det första är det utomordentligt tillfredsställande att riksdagen ställer sig bakom kravet på att kosmetiska och hygieniska produkter skall förses med en deklaration huruvida de testats på djur. Det är en viktig framgång för den starka och växande opinion som på detta område velat slå vakt om både konsumenternas intresse av öppenhet och intresset att uppnå ett mer civiliserat förhållningssätt till djurens behandling och situation i ett avancerat industriellt samhälle.

För det andra är vi i vpk givetvis, nu liksom tidigare, bestämda motståndare till fortlöpande försvagning av sådana verksamheter som på skilda sätt försvarar konsumentintresset. Maktförhållandena när det gäller produktion, forskning och marknad nödvändiggör en starkare ställning för konsumenten, och det vore oförsvarligt att ytterligare försvaga den mycket blygsamma motvikt konsumentintresset har på den samhälleliga sidan.

För det tredje var vpk motståndare till att avskaffa hemkonsulenterna. Det visar sig nu också ganska tydligt, menar jag, att avskaffandet var ett förhastat beslut. På många håll i landet har det uppstått försvagningar i konsumentupplysningsverksamheten som på sikt är långt farligare än man kanske nu ser.

Konsumtionsvanor och kostupplysning har alltmer framträtt som en utomordentligt avgörande faktor i den allmänna hälsopolitiken och friskvården. Sentida vetenskapliga rön har givit ovedersägliga belägg för att det bakom ett flertal stora folksjukdomar står ett orsaksammanhang där kost och kostvanor utgör de viktigaste enskilda komponenterna.

Detta är sålunda inte bara en konsumentpolitisk fråga i snäv mening utan lika mycket en hälso- och sjukvårdspolitisk fråga, en jordbrukspolitisk och ekologisk fråga.

Att inför dessa perspektiv och inför forskningens massiva entydighet skära ner möjligheten att ge allmänheten kostinformation är en ansvarslöshet. Det är en manifestation av bristerna i ett parlamentariskt system där uppstyckandet av frågor enligt en administrativ rutin alltför mycket får ta över förståelsen av sammanhangen.

Riksdagen behandlar inom kort både centrala delar av jordbrukspolitiken och viktiga riktlinjer för hälso- och sjukvården. Hade vi kunnat föra samman dessa med kostinformationen och kostvanornas plats i samhället, skulle utan tveivel många ledamöters syn på konsumentupplysningsverksamheten varit i grund annorlunda.

Anf. 124 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Bara mycket kort: Ansvaret för upplysning om kost och kostvanor ligger på miljö- och hälsovårdsnämnderna.

Anf. 125 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Återigen en manifestation av det administrativt byråkratiska tänkandet!

När väl kostvanornas stora roll som bakomliggande faktor till de stora folksjukdomarna på allvar går upp för Sveriges politiker, kommer de att vara tacksamma för all den upplysning i dessa frågor som kommer såväl från landstingssidan, som från konsumentupplysningssidan som från hälsovårdsnämnderna.

Det kommer inte att finnas för mycket kostupplysning. Det kommer att finnas för litet.

Anf. 126 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det är helt rätt att det behövs mer information, men vi kan knappast skylla brister i informationen i de här frågorna på länsstyrelsernas hemkonsulenter, som aldrig har haft den arbetsuppgiften.

Anf. 127 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Det är riktigt att de aldrig har haft den arbetsuppgiften, men det hade ju inte hindrat att man vid en utbyggnad av verksamheten hade kunnat utnyttja hemkonsulenterna för detta.

Kostupplysning handlar om sammansättningen av kosten och kostvanorna. Det handlar inte bara om giftigheten i olika livsmedel som hälsovårdsnämnderna sysslar med. Skall hälsovårdsnämnderna få den betydelse Inga-Britt Johansson vill tillägga dem här, måste också deras uppgifter vidgas. Det handlar precis om detta: ett större och bättre sätt att se sammanhangen i den här frågan och inte den småbyråkratiska uppdelningen i olika sektorer som gör att helhetsperspektivet och den hälsopolitiska vikten av konsumentupplysning på kostområdet går förlorad.

Anf. 128 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Frågan om hur prisinformationen i dagligvaruhandeln skall utformas har under vissa perioder varit föremål för en intensiv debatt. Så var det i slutet av förra året när det blev klart att konsumentverket ställt sig bakom ett enligt min mening ovärdigt aktstycke om konsumenternas betygsättning av hylletiketter och kassakvitton. Aktstycket fick utstå mycket hård kritik från många håll, inte minst från statens pris- och kartellnämnd.

En prisinformation kan måhända inte nå alla människor, men den måste utformas så att den når fler och inte färre. Det finns en uppenbar risk att datoriseringen i butikerna och de nya informationssystemen ytterligare kommer att vidga informationsklyftan mellan olika grupper av människor. Det får enligt vår uppfattning inte ske.

Syftet med motion 970 är att motverka en sådan utveckling. Redan självbetjäningssystemets införande gav en snedhet i detta avseende. Handeln flyttade över en stor del av sitt arbete till konsumenterna. Detta är kanske inte något problem för de friska, starka och välbärgade. Men alla konsumenter är inte det, och alla orkar inte ta sig igenom prisdjungeln för att handla billigt och rationellt.

Skulle prislapparna försvinna, kommer informationsgapet att vidgas ytterligare. De som redan är överlägsna när det gäller tillgång till och kontroll av informationen skulle få ännu större överlägsenhet.

De studier som gjorts angående prisinformationens form till konsumenterna har enligt vår uppfattning hittills inte påvisat några fördelar med hyllkantsetiketter jämfört med traditionell prislappsmärkning. De svaga konsumentgruppernas behov av prisinformation har inte heller tillräckligt uppmärksamats. Det vore därför på sin plats att objektivt och vetenskapligt få belyst konsumenternas åsikter om hur prisinformationen skall utformas vid införandet av datakassor.

Sedan 1979 har en grupp bestående av representanter för dagligvaruhandel, SPK och konsumentverket diskuterat prisinformation i samband med datoriserade utgångskassor. I december 1984 resulterade dessa överläggningar i ett ställningstagande i konsumentverkets styrelse som innebar att man hävdade att den individuella prismärkningen skall behållas tills en för konsumenterna tillfredsställande prisinformation och kontroll säkerställs. För att uppnå detta krävs, menar vi, ytterligare undersökningar och utvecklingsarbete av mera djupgående natur än vad som hittills skett.

Det är utmärkt att utskottet i sina skrivningar slår fast att detta med prisinformationen är en mycket viktig fråga och att man i så hög grad accepterar de grundläggande synpunkter som tagits upp i motionen.

Särskilt intressant är den del av utskottets skrivning som gäller en eventuell lagstiftning på området. Följande står att läsa på s. 13 i betänkandet: "Utskottet vill emellertid tillägga att, skulle det visa sig att det inte går att på frivillighetens väg få en tillfredsställande ordning till stånd, är det nödvändigt att regeringen tar upp frågan till behandling och därvid även prövar möjligheten till lagstiftning på området."

Denna utskottets ståndpunkt ligger helt i linje med motionärernas uppfattning.

Herr talman! Jag konstaterar därmed med viss tillfredsställelse att denna fråga genom motionen förts ytterligare ett steg framåt mot en lösning. Något eget yrkande har jag, herr talman, inte.

Anf. 129 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Även jag vill hålla tacktal, eller rättare sagt gratulationstal, till utskottet som har kommit fram till att det verkligen är viktigt att minska försöksdjurens antal och plågor, i det här fallet genom att ge konsumenterna möjlighet att undvika kosmetika som tagits fram med hjälp av djurtest. Detta är ett mycket bra steg på vägen.

Om man inte vill köpa en vara som tagits fram med hjälp av hjälplösa djurs plågor, skall man kunna undvika det. Lagutskottet har här tagit intryck av den folkrörelse som faktiskt finns i landet i dag, en folkrörelse som anser att människans eget värde kräver att hon inte missbrukar djur. Det är en stor glädje för mig som i 15 år i riksdagen verkat för djurens och särskilt för försöksdjurens sak att få hälsa detta betänkande av lagutskottet välkommet och yrka bifall till utskottets hemställan.

Vi har under de senaste tio åren sett hur beslutsamma folkrörelser tillsammans med en hel del intresserade forskare har fått fram fler och fler alternativa metoder som inte plågar djur och kunnat förmå både industrier och vetenskapliga laboratorier att använda dem. I Sverige har vi fått bort tuberkulintest på marsvin och poliovaccin genom apor. De ohyggliga ögontesterna på kaniner, som dessutom ger ytterligt osäkra resultat, håller nu på, som Martin Olsson påpekade, att försvinna från amerikanska kosmetikaföretag. Inget av allt detta skulle ha skett utan starka och välinformerade påtryckningar. Även utan egen ond vilja tenderar djurforskare att bli beklagligt hemmablinda. Jag ser därför lagutskottets betänkande i denna fråga och utskottets positiva behandling av motioner från tre olika partier som ett tecken på att opinionen i Sverige har blivit mera vaken och otålig. Det är inte bara vi 40 000 medlemmar i Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök som nu vill få något ordentligt gjort. En rad politiker har upptäckt att deras väljare faktiskt kräver av dem att de gör någonting.

Herr talman! Jag yrkar därmed bifall till lagutskottets hemställan med undantag för de frågor som tas upp i reservation 1. Folkpartiet är inte representerat i det här utskottet, men denna reservation innehåller besparingskrav som ligger mycket nära våra. Jag yrkar därför bifall till den och i övrigt med glädje till hemställan i lagutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (anslag till Konsumentverket)

Utskottets hemställan bifölls med 198 röster mot 85 för reservation 1 av Per-Olof Strindberg m. fl.

Torsdagen den
9 maj 1985

---

*Vissa frågor på
fiskets område*

Mom. 2 (sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd med konsumentverket)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Per-Olof Strindberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (konsumentpolitikens inriktning m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Per-Olof Strindberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (stöd till hushållningssällskapens hemkonsulentverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 234 röster mot 52 för reservation 4 av Martin Olsson m. fl.

Mom. 5–9

Utskottets hemställan bifölls.

19 § Föredrogs

Lagutskottets betänkande

1984/85:40 Ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling
(prop. 1984/85:174)

Utskottets hemställan bifölls.

20 § Vissa frågor på fiskets område

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande 1984/85:32 om vissa frågor på fiskets område (prop. 1984/85:143).

Anf. 130 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Proposition 1984/85:143 berör svenskt fiske från tre utgångspunkter.

För det första gäller det utredningen Bättre yrkesfiske, för det andra gäller det laxutredningen, och för det tredje de prisöverenskommelser som träffats mellan fiskets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation.

I jordbruksutskottets betänkande 1984/85:32 har propositionen behandlats, och det finns fogade en del reservationer till betänkandet som jag avser att beröra.

Först vill jag emellertid peka på ett fel på betänkandets första sida som undgått mig och även utskottets övriga ledamöter vid justeringen. I betänkandet står nämligen: "Det föreslås att prisstödet fr. o. m. den 1 januari 1986 skall lämnas endast till fiskeföretag som levererar till samorganiserade förstahandsmottagare." I propositionen står under avsnitt 2.4.6: "Eftersom en viss övergångstid är nödvändig bör denna ändring för prisstödet gälla

tidigast fr. o. m. den 1 januari 1986." Det står alltså inte från den 1 januari utan tidigast från den 1 januari, och det är litet skillnad.

Propositionen har varit föremål för ett stort intresse, inte endast från yrkesfiskets sida utan även från dem som roar sig med fiske på fritiden och sådana som har fiske som ett extraarbete vid sidan av ordinarie heltidssysselsättning.

Många motioner har väckts i anledning av propositionen, och ganska många motioner från allmänna motionstiden har behandlats. Många av motionerna är intressanta, och jag antar att en del kan drivas vidare på hemmaplan. Jag tänker då på motioner där man säger att man vill utveckla fisket och beredningsindustrin på t. ex. Gotland, som med sitt strategiska läge mitt i den fiskrika Östersjön rimligtvis borde ha en framtid som fiskelän med sin närhet till rika fiskevatten med sill, strömming, lax och torsk.

Till betänkandet finns fogade ett antal reservationer, och jag vill säga några ord om vissa av dem.

Jag vill börja med reservation 2, som handlar om begränsning av yrkesmässiga redskap. Det är en centerreservation, men jag kan inte neka till att jag har sympatier för den. Man säger i reservationen att yrkesmässiga redskap skall förbehållas yrkesfiskare. I motionen gör man klart vad som menas med yrkesmässiga redskap.

Centerpartisterna säger där att endast licensierade fiskare skall ha rätt att fiska med trål, snörpvad, snurrevad, landvad, nät med större höjd än 2 meter samt laxlinor och laxdrivlinor. Det är exakt samma förslag som lades fram i 1973 års utredning, men som aldrig kom så långt som till riksdagens bord.

I propositionen föreslås nu att trål skall få användas endast av yrkesfiskare. Rätten att använda trål knyts inte till yrkesfiskarlicensen, men jag förutsätter att detta är vad som menas när jordbruksministern säger att "fiske med trål i fortsättningen skall vara förbehållet yrkesfiskare eller annan för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse". Det är av största vikt att klara linjer dras när det gäller vem som skall ha rätt att fiska med trål. Om det inte är avsikten att yrkesfiskarlicensen skall vara avgörande, bör någon annan form av tillstånd vara nödvändig. Framför allt måste entydiga regler gälla, så att rättvisa skipas.

Reservation 3 rör licenserna. I propositionen föreslås att den s. k. laglicensen avskaffas. Det är bra och förenklar systemet med yrkesfiskarlicenser.

Däremot är förslaget att skeppslicenserna skall knytas till skepparen dåligt genomtänkt. I propositionen säger jordbruksministern: "En sådan licens skulle kunna utfärdas för skepparen som då skall uppfylla kravet att vara yrkesfiskare eller ha fisket som en väsentlig del av sin försörjning."

Vad händer om skepparen är sjuk när båten skall avgå kl. 5 på måndag morgon? Då gäller det tydligen att få en licens utfärdad för någon som uppfyller kraven. Det är kanske inte i och för sig så svårt, om man bara kan hitta någon på fiskeristyrelsen som har dygnet-runt-service. Eller skall alla som har behörighet att föra fiskefartyg söka licens på ett antal fartyg som det kan tänkas att de någon gång behöver vikariera på? Är det inte fel att ändra

på något som fungerar bra och därigenom skapa problem? Utredningen har inte heller föreslagit att skeppslicensen skall knytas till skepparen. Däremot har den föreslagit ett borttagande av laglicensen, vilket jag betecknar som välmotiverat.

Jag yrkar bifall till reservation nr 3.

Laxfisket har fått ganska stort utrymme i propositionen och har föranlett reservationer. Det råder ingen oenighet om att de naturreproducerande laxstammarna skall skyddas, men det får inte hårdare än vad som nu sker gå ut över det svenska yrkesfisket. Låt mig erinra om att havsfisket redan i dag är föremål för stora begränsningar. 15 juni–14 september råder det fiskeförbud utanför 4 sjömil från kusten, och antalet redskap är begränsat. Även det yrkesmässiga fisket vid kust och älv har nyligen begränsats genom förbudstider.

Att ytterligare begränsa det svenska yrkesfisket hjälper inte laxstammarna, då andra länder runt Östersjön utökar sitt fiske. Polen t. ex. ligger inne med redskapsbeställningar på Bornholm till miljonbelopp, och Finland redovisade förra året 504 registrerade fiskebåtar, varav 264 var laxfiskebåtar. Ändå sägs i den finska redogörelsen att hälften av de finska fångsterna landades av mindre fiskebåtar, som inte är införda i fiskefartygsregistret. Våra fiskare som bedriver fiske i Östersjön kan berätta att den sovjetiska laxfiskeflottan ökat kraftigt under senare år. Det svenska fisket efter lax är i jämförelse med det sovjetiska ringa.

Med hänsyn till att vi har 37 % av vattenarealen och står för två tredjedelar av laxproduktionen men svarar för endast 20 % av fångsten är inskränkningar i det svenska laxfisket orimligt. Att man, som en del motionärer föreslår, ensidigt skulle begränsa det svenska yrkesfisket är ännu mer orimligt. Vi anser därför, tillsammans med folkpartiet, i reservation 6 att Sverige skall behålla sitt havsfiske efter lax och att det kan ha en normal utveckling och utnyttjas som den tillgång det är för svensk fiskerinäring.

Vi motsätter oss också att pengar tas ur fiskets prisregleringskassa för s. k. fördröjd utsättning av lax. Jordbruksministern visar bristande respekt för ett ingånget avtal när han, i strid med den överenskommelsen som fiskets förhandlingsdelegation träffat med statens jordbruksnämnd, tar pengar från den kassa vars tillgångar är så små att man inte har råd att ge fiskets utövare kompensation, varken för höjda kostnader eller för löneökningar.

Men att betala en lekstuga för de lärde har jordbruksministern råd med – och även utskottsmajoriteten. Det är inte till någon nämnvärd gagn för yrkesfisket, då fisket under sommaren är förbjudet utanför 4 sjömil från kusten. Och det är ju då denna lax skall fångas, enligt utredaren och hans experter.

Möjligen sammanhänger detta med planerna på att stoppa fisket efter lax utanför 12 sjömil från kusten, såsom utredaren vill. I så fall är svenskt yrkesfiske efter lax till havs utdömt. Det går inte att fiska lax innanför 12 sjömil, där det är färjetrafik, handelstrafik och sommarseglare. Hur skall man t. ex. kunna segla Gotland runt, om laxfiskarna med sina nära 2 landmil långa garnlänkar och revar skall fiska där under sommaren? Laxutredning-

ens förslag är en olycka utan den förankring i verkligheten som behövs för att man skall kunna reglera fisket och skydda de naturreproducerande stamarna.

Jag yrkar bifall till reservation nr 6.

Reservation 7 rör vattenbruk. Då utrymmet för vattenbruket är begränsat anser vi reservanter att man liksom i Norge bör förbehålla det för den bofasta skärgårdsbefolkningen. Om vattenbruket utvecklas som det gjort i andra länder, kommer en ökning av antalet tillstånd att ske i sådan omfattning att en prioritering måste göras. Även om Sverige inte har samma förutsättningar som t. ex. Norge och Färöarna, som har högre vattentemperaturer, kan vårt havsbruk ändå utvecklas och få betydelse.

Jag yrkar därför bifall till reservation nr 7.

Reservation 8 har jag talat om tidigare, i samband med reservation 6. Jag har frågat generaldirektören i statens jordbruksnämnd, Ingvar Lindström, som lett våra förhandlingar, om det fanns någon överenskommelse mellan honom och jordbruksministern om att i avtalet först gå med på att ej använda prisregleringspengarna för att experimentera med s. k. fördröjd utsättning och sedan ta pengarna ändå. Han förnekade detta, och jag har ingen anledning att tvivla på hans ord. Det är alltså jordbruksministern som genom sin makt och med sin majoritet bakom sig tillmötesgått vissa experters experimentlusta på bekostnad av fiskets lönsamhet. Vi inom fisket är mycket besvikna och kommer att diskutera motåtgärder, eftersom ett av villkoren för avtal från vår sida var att vi ej skulle betala dessa experiment.

Vi är på väg att förlora tilltron till de överenskommelser jordbruksministern gett statens jordbruksnämnd i uppdrag att genomföra. Man vinner inte människors förtroende genom att sätta sig över ingångna avtal.

Jag yrkar bifall även till reservation 8. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 131 KERSTIN ANDERSSON (c):

Herr talman! Fisket är en viktig del av vår försörjning. I den proposition som vi nu behandlar presenteras förslag som är ägnade att skapa bättre förutsättningar för svenska yrkesfiskare. På de flesta punkter kan vi ställa oss bakom förslagen, men centerpartiet har på några punkter redovisat andra, enligt vår mening bättre lösningar.

I en centermotion tas problemet med utfiskning i Östersjön upp. Det gäller främst den s. k. vita zonen öster om Gotland. Man misslyckades under 1970-talet med att få till stånd en uppdelning i fiskezoner, eftersom de anspråk på den s. k. vita zonen som Sverige hade inte godtogs av Sovjetunionen. Inom denna zon pågår nu ett omfattande rovfiske med fiskebåtar från flera länder. Det är framför allt torsken som brandskattas, men laxen råkar också illa ut, till förfång för de svenska yrkesfiskarna. I centermotionen yrkas att en snabbutredning skall verkställas för att undersöka möjligheterna att förhindra att rovfisket fortsätter. Vi anser att utskottets skrivning är alltför lam. Utskottet är inte villigt att nu ta några initiativ. Från centerpartiets sida beklagar vi detta. Vi anser att denna fråga är så viktig att den kräver en så

snar lösning som möjligt. I reservation 1 framhåller vi att regeringen bör få i uppdrag att ta initiativ i frågan.

För många kustbor och boende kring de större sjöarna är fisket en viktig binäring. Enligt vår mening är det viktigt att deras möjligheter att få den extrainkomst de så väl behöver inte undanröjs. Det är därför betydelsefullt att yrkesmässiga redskap förbehålls de yrkesfiskande.

Jag yrkar bifall till reservation 2 och tackar för att Jens Eriksson nu tydligt ställer sig bakom den.

Vattenbruk, dvs. uppfödning av fisk, blir en allt vanligare företeelse i våra skärgårdar och också i våra sjöar. Också detta kan vara ett bra, ibland nödvändigt, komplement som gör det möjligt för människor att bo kvar i skärgården. En kombination av jordbruk, fiske och vattenbruk kan skapa bättre förutsättningar för en levande skärgård. Vattenbruket bör alltså enligt vår uppfattning förbehållas den bofasta skärgårdsbefolkningen.

Med det anförda yrkar jag bifall även till reservation 7, liksom till reservation 8, i vilken vi yrkar avslag på förslaget om att prisregleringspengar skall få användas till försöksverksamhet beträffande fördröjning av utsättning av lax i havet.

Jag yrkar således bifall till reservationerna 1, 2; 7 och 8 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 132 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Med anledning av regeringens proposition om vissa frågor på fiskets område har vi från folkpartiets sida väckt motion 1984/85:3026. Jag har utifrån de krav som framförs i vår motion avgivit några reservationer, vilka jag härmed yrkar bifall till.

Yrkesfisket tillhör de näringar som successivt har kommit att omfattas av allt fler regleringar och inskränkningar. Dessa regleringar är i allmänhet motiverade av det faktum att tillgången på fisk inte är obegränsad. Regleringarnas nackdelar visar sig genom att de som utövar yrkesfiske praktiskt taget är helt beroende av politikerns och myndighetens beslut för att kunna fullgöra sin yrkesutövning.

I propositionen föreslås bl. a. vissa förändringar i fråga om systemet med fiskelicenser. Syftet med licensen är att bestämma vilka fiskare som bör kunna komma i fråga för statligt stöd. I propositionen föreslås att licensen skall utfärdas för skepparen i stället för som för närvarande fartyget. Detta anser vi från folkpartiets sida olämpligt, eftersom fiske då inte kan ske med ett visst fartyg om skepparen av en eller annan anledning är frånvarande. Vi anser därför att licensen bör följa fartyget.

Bifall alltså till reservation 3.

Det föreslås vidare i propositionen att prisstödet på fisk skall lämnas endast till de licenserade fiskeföretag som levererar sin fisk till de uppköpare som deltar i en organiserad samordning av distributionen av fisk. Enligt vår uppfattning skulle detta kunna få den effekten att konkurrensen minskar med därav följande konsekvenser i form av minskad effektivitet. Vi vill i detta avseende hänvisa till näringsfrihetsombudsmannens remissvar över

betänkandet Bättre yrkesfiske. Även remissvaret från statens pris- och kartellnämnd är kritiskt på denna punkt, och det anförs bl. a. att det finns betydande risk för att konsumenternas tillgång till färsk fisk kan minska.

Bifall till reservation 4.

Beträffande laxfisket vill jag framhålla följande.

Som motiv för att iaktta restriktivitet när det gäller att bevilja nya laxfisketillstånd anförs i propositionen att den naturreproducerande laxen är i fara. Detta motsägs inte från fiskeutövarna, men däremot framhålls från dessa att den totala tillgången på lax under senare år – i varje fall när det gäller storsjöfisket – kraftigt har ökat. Laxfisket i Östersjön bedrivs huvudsakligen med båtar från Blekingehamnar, och dessa båtar har under de senaste åren kunnat rapportera om ständigt ökade fångster. Från de blekingska laxfiskarna framförs det därför i stället krav på att få vidareutveckla sin näring. Inte minst är man angelägen om att kunna ge ungdomar arbetstillfällen inom fisket. Samtidigt finns det behov av att kunna göra utbyte av fartyg av annan utrustning. Ett sådant utbyte är oftast motiverat av arbetsmiljöskäl och innebär inte generella kapacitetsökningar.

Den restriktivitet som jordbruksministern anbefaller får därför inte bli så total att nuvarande innehavare av yrkesfiskelicenser förhindras att byta sina gamla båtar mot nya. Det måste också vara möjligt att utdela ett antal nya fiskelicenser för att bl. a. på det viset kunna ta till vara det stora intresse som för närvarande finns bland ungdomar.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 6.

Vidare vill jag yrka bifall till reservationerna 7 och 8. Reservanterna har från regeringen skilda meningar beträffande vikten av att medge ökade möjligheter till etablering av vattenbruk resp. prisregleringen på fisk. Vad det gäller det sistnämnda anser vi från folkpartiets sida det vara viktigt att understryka hur angeläget det är att överenskommelser i jordbruksnämnden fullföljs och godkänns av regering och riksdag.

Försöken med fördröjd utsättning av lax i havet anser vi från folkpartiet bör finansieras med en särskild prisregleringsavgift på lax. Förslag om detta har vid skilda tillfällen i jordbruksnämnden lagts fram av fiskets företrädare. Från folkpartiets sida menar vi att det är angeläget att överläggningarna i det här avseendet fortsätter och leder till resultat.

Laxfiskare i Bottenviken utanför Kalix har hyst farhågor för att dagens riksdagsbeslut skulle kunna innebära att dispensgivningen för utsättning av laxfällor försämrats. Om dispens för utsättning gäller från t. ex. den 21 juni skulle dispens kanske inte kunna ges från ett datum en eller annan vecka senare. Detta skulle vara till stort förfång för dessa fiskare. Jag har i det avseendet inte kunnat lämna något nöjaktigt svar, men jag kan passa på tillfället att nu ställa en fråga till majoritetens företrädare här. Kan riksdagsbeslutet i dag innebära en sådan förskjutning när det gäller dispensgivning för utsättning av laxfällor som laxfiskarna har befarat?

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till de reservationer i detta betänkande som mitt namn finns med på.

Torsdagen den
9 maj 1985

*Vissa frågor på
fiskets område*

Anf. 133 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! I flertalet vattendrag med bestånd av naturreproducerande lax är situationen sedan några år så allvarlig att bestånden hotas av utslagning. Om vi vill behålla de naturligt reproducerande laxbestånden måste snabba och radikala åtgärder sättas in. I annat fall kan man inte förhindra den förlust som en utrotning innebär.

Detta problem har nyss varit föremål för en utredning, och betänkandet lades fram under förra året. Där föreslogs ett antal åtgärder, vilka syftade till en förstärkning av de naturlekande bestånden. Åtgärderna ansågs få konsekvenser för det samlade laxfisket genom att alla fiskande i ett längre perspektiv kunde dra nytta av dem. Utredaren ansåg att åtgärderna därför var att betrakta som ett ej delbart paket.

Tyvärr måste konstateras att utredarens mening att åtgärdsförslagen var att anse som ett helt paket inte har beaktats i propositionen. Väsentliga inslag i utredningsförslaget har utelämnats. Detta gör att jag anser att de i propositionen föreslagna åtgärderna inte kommer att kunna få någon avgörande betydelse i arbetet med att skydda och framför allt återuppbygga bestånden av naturreproducerande lax. Tvärtom kan i värsta fall resultatet bli ett högre fångsttryck, vilket skulle bli helt förödande för naturlaxen. Det är många, från sportfiskare till forskare på det här området, som nu är mycket oroade över vad som kommer att hända med den s. k. naturlaxen. Det har också väckts några motioner som berör utrotningshotet mot de naturligt reproducerande laxbestånden, och de motionerna behandlas i detta betänkande. Jag har i utskottsbehandlingen gett dessa motioner mitt stöd i reservation nr 5, som jag härmed vill yrka bifall till.

Jag vill också yrka bifall till reservation nr 9, som gäller frågan om ett bräckvattenslaboratorium i Karlskrona. Vi anser att det är angeläget med en ökad satsning på forskning i och om Östersjöns fiske och vattenbruk.

Herr talman! När propositionen om fritt handredskapsfiske lades fram förordades att finansieringen av detta bl. a. skulle ske genom en avräkning med 2,5 milj. kr. från anslaget Bidrag till fiskevård m. m. I den proposition som vi nu behandlar föreslogs sålunda denna avräkning på nämnda anslag. I anledning av detta har det i några motioner uttalats kritik mot nedskärningen av anslaget. Vid utskottsbehandlingen har denna kritik fallit i god jord, och resultatet blev att anslaget nu höjts med 2 milj. kr. utöver det belopp som regeringen föreslagit. Det är många som hälsar detta med tillfredsställelse. Det finns ett stort intresse för fiskevårdande åtgärder ute i landet. Många timmar av frivilligt arbete läggs ner för att skapa rekreation och fiskemöjligheter. Dessa pengar utgör en bra stimulans för detta arbete.

Herr talman! Med det anförda vill jag önska alla en angenäm fiskesommar.

Anf. 134 JENS ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! När John Andersson talar om ett ej delbart paket vill jag påminna honom om att det i detta paket ingår en internationell begränsning. Det är inte särskilt meningsfullt att begränsa svenskt yrkesfiske såsom föreslås i en motion. Sveriges laxfiske är obetydligt i jämförelse med andra

länders laxfiske och i förhållande till vår reproduktion. Detta har jag redovisat i mitt anförande tidigare. Jag vill erinra om att av den TAC på 1 550 ton lax i Östersjön som biologerna har föreslagit när det gäller fiske skall Sverige enligt sin areal, sitt traditionella fiske och sin laxproduktion ha rätt till 795 ton. Vi fiskade i fjol ca 540 ton, så vi har inte särskilt mycket att spara på.

Det finns inte någon anledning att ta död på det svenska yrkesfisket när det gäller lax och ge det till andra nationer.

Anf. 135 JOHN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag är självfallet medveten om att det erfordras internationella förhandlingar och att de länder som fiskar i det här området måste träffa en överenskommelse. Jens Eriksson har delgett oss av sin kunnighet när vi har behandlat de här frågorna i utskottet, så den saken är vi helt på det klara med.

Desperationen börjar emellertid sprida sig bland forskarna och människorna uppe i Norrlandslänen, där dessa älvar finns, när de ser att det naturliga laxbeståndet hotas och att det helt kommer att utrotas.

Om Sverige tog ett första steg i den riktning vi föreslår skulle det vara till hjälp vid de förhandlingar som vi hoppas skall komma till stånd internationellt och ge ett tillfredsställande resultat. Om utvecklingen fortsätter på samma sätt som under den senaste tiden är det helt klart att de naturreproducerande laxbestånden i våra Norrlandsälvar kommer att försvinna. Endast ett fåtal laxar kommer i dag upp i älvsystemen. Vi kan diskutera finnfällor och havsfiske hur länge som helst – problemet är att den naturreproducerande laxen håller på att utrotas.

Den här frågan framstår i detta perspektiv som betydligt mer allvarlig än frågan om en isolerad begränsning av det svenska fisket i ett inledningsskede för att få till stånd ett resultat vid internationella förhandlingar. Det är så man ser på problemet.

Anf. 136 JENS ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tror att det är ganska ljusblått att tänka sig att vi genom att helt enkelt totalförbjuda svenskt laxfiske skulle kunna påverka de andra länderna. Man får inte dem att göra någonting genom goda exempel. Det finns alldeles för mycket annat som står på spel.

Jag är enig med John Andersson om att vi måste se om de naturreproducerande laxstammarna, och jag tror att vi har möjlighet att rädda dem, om vi är beredda att ta kostnaderna för detta. Men vi klarar det inte genom att ensidigt hos oss stoppa havsfisket.

Anf. 137 JOHN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Om det är ljusblått eller inte må vara osagt, men situationen är sådan att om man skall kunna rädda laxbeståndet måste man vidta åtgärder och inte bara vänta på att det skall hända någonting. Vi måste vara medvetna om att det kanske svider litet i det egna skinnet, om vi skall kunna

rädda laxbeståndet. Vad det gäller är om vi verkligen vill göra detta. Sedan kan vi prata hur mycket som helst och vara eniga om det angelägna i att ha kvar laxstammarna. Vad som fordras är snabba och radikala åtgärder, som forskarna har framhållit.

Anf. 138 HÅKAN STRÖMBERG (s):

Herr talman! I detta betänkande har utskottet behandlat propositionen 143 om vissa fiskefrågor. Som framgår av betänkandet ställer sig utskottet bakom regeringsförslaget utom på en punkt, som gäller bidrag till fiskevård. Utskottet föreslår att detta bidrag räknas upp med 2 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit. När det gäller motiven för denna uppräknings kan jag bara instämma i vad John Andersson sagt på denna punkt.

Eftersom fisket är ett viktigt led i vår livsmedelsförsörjning och även ger betydelsefull sysselsättning, i synnerhet i sysselsättningssvaga områden för t. ex. öbor och boende i glesbebyggda kustområden, är det angeläget att fiskepolitiken utformas så att denna näring kan utvecklas. Vi har i vårt land stor tillgång på fiskevatten – såväl havsvatten som insjöar och älvar. Vi kan nära nog betrakta oss som unika när det gäller tillgång på fiskevatten. Det är inte bara en tillgång för yrkesfisket utan bidrar också till vidgade fritidsaktiviteter och en utökad turism.

En utveckling av fiskodlingarna kan också komma att innebära ökad sysselsättning och en ganska omfattande export. Men för att fisket skall kunna utvecklas i den takt som vi har behov av måste vi värda vårt fiske men också vidtaga vissa restriktioner och skydda reproduktionsområden för utfiskning.

Problem finns också när det gäller de internationella fiskevattnen och olika strandstaters fiskezoner. Detta är ett besvär för vårt svenska fiske, eftersom vi inte ännu lyckats lösa problemet med de s. k. vita zonerna i Östersjön, som för närvarande betraktas som internationellt fiskevatten. Under överläggningar med berörda länder beträffande Östersjön har Sverige under en följd av år verkat för att begränsa fisket av såväl torsk som lax. Man har inte lyckats nå den överenskommelse som vi anser vara behövlig, men frågan är föremål för uppmärksamhet från regeringens sida. Frågan är som vi vet känslig, och därför anser utskottet att något ytterligare påpekande till regeringen inte är påkallat. Jag vill därför yrka avslag på den centerreservation som fogats till utskottets betänkande.

I centermotionen 3022 föreslås att yrkesmässiga redskap skall förbehållas yrkesfiskare. Utskottet anser i likhet med vad som sägs i propositionen att en begränsning av fiske som kan vara nödvändig av fiskevårdsskäl bör vara så generell som möjligt.

Vidare är det väldigt svårt att göra begränsningar av olika slag i fråga om användningen av yrkesfiskeredskap. Utskottet anser därför, i enlighet med vad som sägs i propositionen, att de begränsningar som görs enbart skall omfatta fiske med trål.

Beträffande yrkesfiskelicenserna, som är nödvändiga för att statligt stöd skall erhållas, vill jag säga att utskottet delar jordbruksministerns uppfatt-

ning att licenssystemet bör förenklas bl. a. för att handläggningstiderna skall kunna förkortas. Det gäller att ha så få typer av licenser som möjligt. Det är därför som vi nu föreslår att nuvarande fartygslicenser byts ut mot licenser utfärdade för skeppare på fartyg. Jag yrkar därför avslag på den moderata reservationen.

Vad gäller reglerna om pristöd för fisk skall sådant stöd i fortsättningen endast ges åt licensierade fiskeföretag, vilka levererar sin fisk till uppköpare som deltar i organiserad och samordnad distribution av fisk.

Som framgår av propositionen har man sedan lång tid tillbaka försökt att på olika sätt samordna försäljningen av fisk för att få en enklare och rationellare hantering. Men det har inte lyckats. Det nu föreslagna systemet för erhållande av pristödsmedel skall ses som ett led i strävandena att få en bättre försäljningsorganisation och distribution. Jag yrkar därför avslag på reservation nr 4.

När det gäller laxfisket yrkar utskottet bifall till regeringens förslag om begränsningar resp. satsningar för att laxfisket skall kunna utvecklas mera positivt än som hittills varit fallet. I vpk-reservationen föreslås ytterligare begränsningar av laxfisket i Östersjön för svenska fiskare. Men sådana anser vi inte nu vara erforderliga, eftersom det svenska laxfisket i Östersjön endast utgör en liten del av det totala laxfisket. Frågan om begränsningar av fisket och skydd mot överfiske av lax måste, för att resultat skall erhållas, lösas på internationell basis. Därför hoppas jag att de överläggningar i denna fråga som har inletts skall leda till en positiv lösning. Jag yrkar avslag på reservation nr 5.

När det sedan gäller begränsningar av fisket utanför älvmyrningar har man redan i dag möjlighet att åstadkomma sådana. Fiskeristyrelsens förslag till åtgärder kan nämligen resultera i beslut av länsstyrelsen. Jag yrkar avslag även på reservation nr 6.

Utskottet anser att de restriktioner som föreslås i propositionen beträffande laxfisket i Östersjön under rådande förhållanden är väl avvägda, även vad gäller finansieringen av de påbörjade försöken med s. k. fördröjd utsättning av laxyngel. En ökning av laxbeståndet i Östersjön borde på sikt också innebära förbättrade fångster för yrkesfiskarna. Det kan i detta sammanhang inte anses orimligt att kostnaden för den försöksverksamhet som nu pågår täcks med regleringsmedel inom fisket.

I reservation nr 7 lägger man fram förslag rörande tillstånd för vattenbruk. Det är väl i första hand fiskodling som avses. Vi anser inte att sådana tillstånd skall vara förbehållna en viss grupp människor, beroende på boendet. Men eftersom vattenbruket är på frammarsch här i landet kan det vara lämpligt att skärgårdsboende utnyttjar möjligheten att komplettera sin sysselsättning med exempelvis fiskodling. Vi brukar dock inte medverka till förtur åt en viss grupp människor när det gäller att starta någon form av verksamhet. Vi stöder således inte förslaget i reservation nr 7.

Vad beträffar reservation nr 8 om prisreglering på fisk anser vi inte att regeringen på något sätt skulle undergräva respekten för ingångna avtal genom att från regleringsmedel anslå pengar för visst ändamål som kan vara

angeläget för näringen som helhet. Avtal är ju upprättat, och ett förslag som bygger på en överenskommelse mellan jordbruksnäringen och fiskenäringen är dock endast ett förslag. Frågan skall ju slutligen avgöras av riksdagen. Riksdagen måste således ta ett ansvar i det avseendet. Det förslag som regeringen har lagt fram finner vi under nuvarande förhållanden vara rimligt. Därför yrkar jag bifall till detsamma.

Herr talman! Inte heller instämmer utskottet i det förslag som återfinns i reservation nr 9. Man föreslår där att ett nytt havsfiskelaboratorium, inriktat på forskning i och om Östersjöns fiske och vattenbruk, förläggs till Karlskrona. Forskningsresurser för havsforskningen är inte av den omfattningen att någon uppdelning bör ske. En sådan uppdelning skulle förmodligen innebära en försämrad samordning av de resurser som vi i dag har. Eftersom en flyttning av hela havsfiskelaboratoriet inte är aktuell anser utskottet att förslaget i vpk-reservationen inte heller bör vara aktuellt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till hemställen i nu föreliggande betänkande på samtliga punkter.

Anf. 139 BÖRJE STENSSON (fp) replik:

Herr talman! Beträffande folkpartiets reservation 4 om samordning av distribution och marknadsföring kan jag hålla med Håkan Strömberg om att det har varit problematiskt att få till stånd gemensamma satsningar inom fiskerinäringen i vårt land. Vi anser ändå att en samordning skall vara sådan att den av fiskaren uppskattas så högt att han kan gå in i ett kooperativ utan att behöva pressas av de ekonomiska styrmedel som anges i regeringsförslaget.

När det gäller det höjda anslaget på 2 milj. kr., som åtminstone jag med viss tvekan gick med på, skall vi komma ihåg att just denna höjning har ett samband med beslutet om det s. k. fria handredskapsfisket. När detta beslut skall fullföljas kommer det, såvitt jag förstår, att kosta en del extra pengar, av de resurser som tidigare har gått till fiskevård. För att kompensera det bortfall av resurser som det fria handredskapsfisket åsamkar staten har detta anslag på 2 milj. kr. införts.

Anf. 140 JENS ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Licenssystemet för yrkesfiske bör förenklas, säger Håkan Strömberg. Ja, det är förenklat i så måtto att laglicenserna tas bort, och jag har tidigare sagt att jag anser att det är riktigt. Men när licensen knyts till skepparen i stället för till fartyget förenklas inte systemet. Att flytta ansvaret och beslutanderätten från en licensdelegation, som bestod av en ledamot från fiskeristyrelsen, en från statens jordbruksnämnd och en från fiskets organisationer, som tog gemensamt ansvar för licenserna, innebär inte heller någon förenkling. På jordbruksdepartementet kommer man säkert att märka detta när det kommer överklaganden från fiskare som inte riktigt vet hur de skall göra. Jag undrar om alla vi som är fiskeskoppare av första eller andra klass skall börja söka licenser, så att vi kan gå ombord på någon båt med skeppare utan behörighet. Om skepparen inte har licens, får han inte pristillägg och

kommer inte i åtnjutande av de förmåner som staten ger yrkesfisket.

Håkan Strömberg anser det också vara rimligt att bekosta "delayed release"-metoden med fiskprisregleringens pengar. Vi anser inte att det är rimligt. Ett av de tre villkor som vi ställde för att gå med på ett avtal var att pengar inte skulle gå till "delayed release"-metoden. Det är en angelägenhet i andra hand för yrkesfisket och bör bekostas av dem som i högre grad än yrkesfiskarna kan utnyttja det laxfiske som baseras på denna metod. Det är en gemensam angelägenhet att förbättra laxstammarna, inte någonting som rör enbart fisket.

Anf. 141 HÅKAN STRÖMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill först säga till Börje Stensson, som jag sade tidigare, att när det har gått att få till stånd en bättre samordning för distribution och försäljning av fisk har det gjorts olika försök på en rad områden. Dessa försök har inte lyckats. De har slutligen spruckit på grund av att fiskarna inte har kunnat enas i fråga om försäljningen. Det har gjorts försök att ekonomiskt stimulera fiskare till en bättre samordning och för att få till stånd en mera rationell distribution. Det här är ett led i denna strävan. Vi hoppas att det kan vara en väg till att få bättre förhållanden på detta område.

Till Jens Eriksson vill jag säga, att eftersom laxfisket också har betydelse för yrkesfisket, är det självklart att man gör en gemensam satsning. Det är också självklart att detta kan innebära en betydligt utökad möjlighet för yrkesfiskarna. Det gäller bara att anpassa sitt fiske till de nya förhållanden som kommer att råda i Östersjön.

Anf. 142 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! I det nu föreliggande betänkandet från jordbruksutskottet behandlas olika frågor inom fiskets och vattenbrukets område.

Jag har tillsammans med Kjell A. Mattsson väckt en motion som tar upp utvecklingen av vattenbruket. Detta är en förhållandevis ny näring som är under uppväxande. Vattenbruket har under de senaste åren ökat i betydelse, bl. a. i Bohuslän. Speciellt gäller detta musselodlingen. I Bohuslän har näringen redan fått en inte oväsentlig betydelse för sysselsättningen i länets skärgårds- och glesbygdsområden. I dessa områden, där sysselsättningssituationen är bekymmersam, ställs stora förhoppningar på vattenbruket.

En ny näring som är under uppväxande har naturligtvis en del problem att brottas med, och det är viktigt att samhället på olika sätt stöder en sådan näring, så att den kan utvecklas positivt. Sådant stöd måste lämnas på olika områden, t. ex. genom medverkan till näringens kapitalförsörjning liksom till forskningsinsatser och genom ett förenklat tillståndsförfarande.

Ett viktigt led i samhällets stöd till vattenbruket är att ökade ekonomiska resurser ställs till förfogande genom att utvecklingsfonderna ges ökade möjligheter att lämna s. k. vattenbrukslån. Villkoren för vattenbrukslån bör i princip utformas i enlighet med de nu gällande reglerna för fiskerilån, dvs. att de två första åren är ränte- och amorteringsfria och att räntesatsen sätts till två tredjedelar av riksbankens diskonto. Amorteringstiden bör vara förhål-

Torsdagen den
9 maj 1985

---

*Vissa frågor på
fiskets område*

landevis lång, t. ex. 20 år. Dessa lån skall kunna beviljas både till odlingsprojekt och till förädlingsindustrin.

Jordbruksutskottet säger i sitt yttrande över motionerna att det inte behövs fler former för statligt stöd till odlingsverksamheten. Jag delar inte denna uppfattning, och den delas inte heller av t. ex. utvecklingsfonden i Göteborgs och Bohus län. Tvärtom skulle ett sådant vattenbrukslån som jag beskrivit vara till stort gagn för näringen.

De kunskaper som i dag finns hos naturvårdsverket och andra miljövärdande myndigheter angående vattenbrukets miljöpåverkan kommer i all huvudsak från studier i insjöar. Dessa erfarenheter och kunskaper kan inte överföras till att gälla odlingsverksamhet i havet. Strömförhållanden, vattendjup och salthalt är exempel på sådana faktorer som gör undersökningsresultat utförda i insjöar näst intill värdelösa när det gäller att göra bedömningar av miljöpåverkan i havet.

Denna bristfälliga kunskapsgrund har bl. a. lett till att tillståndsärenden fördröjts och att ett visst mått av godtycke kommit att påverka handläggningen.

När det gäller musselodlingar vet vi att i princip ingen negativ miljöpåverkan sker. I den mån någon påverkan sker över huvud taget är det en positiv sådan, eftersom musslorna tar åt sig närings- och gödningsämnen som finns i vattnet. Dessutom förekommer inga tillsatser av vare sig foder eller antibiotika. Beträffande fiskodlingar är bilden något mer komplicerad, bl. a. därför att ett visst foderspill kan förekomma.

För att bygga upp erforderlig kunskap om hur denna typ av anläggningar påverkar miljön i havet, har vi föreslagit att en referensanläggning utses. Vid en sådan anläggning kan miljövärdande myndigheter genom studier och långsiktiga provtagningsserier noggrant följa den miljöpåverkan som sker. I samarbete med den berörda anläggningen kan också försöksverksamheter genomföras, t. ex. försök med uppsamlingsanordningar för foderspill, i syfte att minimera den miljöpåverkan som sker.

Behovet av en allmän kunskapsuppbyggnad inom vattenbrukets område är, som jag har sagt, synnerligen stor. Det gäller framför allt elementär grundforskning men också forskning inom speciella områden som förekomsten av algbloomingar och deras inverkan på t. ex. musslor. Vad som just nu händer i de bohuslänska musselodlingarna är ett utmärkt exempel på att mycket kunskap saknas. För närvarande råder förbud att saluföra musslor på grund av höga gifthalter i musselköttet, men ingen kan förklara varifrån dessa gifthalter kommer.

Situationen är nu så allvarlig att den borde föranleda staten att gå in med någon form av katastrofbistånd till musselnäringen, som annars riskerar att helt slås ut.

Ökade forskningsinsatser är nödvändiga, och i utskottets betänkande är skrivningen kring den problematiken ganska positiv – det vill jag gärna medge. Men låt mig då påpeka att dessa insatser brådskar. Det räcker inte med positiva skrivningar, utan det behövs konkreta åtgärder, som kan vidtas mycket snart.

När det gäller de s. k. miljöavgifterna som staten belastar vattenbruket med kan jag bara beklaga att jordbruksutskottet ännu en gång avvisat våra motionskrav om att vattenbruksverksamheten skall undantas från sådana avgifter.

Låt mig avslutningsvis till min glädje konstatera att man nu är enig om att havsfiskelaboratoriet skall vara kvar i Lysekil. Detta är glädjande – det är bara tråkigt att det skulle behövas så lång tid och en nedläggning av Uddevallavarvet för att komma fram till den uppfattningen.

Herr talman! Jag har inget yrkande. Det torde inte vara särskilt meningsfullt att yrka bifall till enskilda motioner mot ett enhälligt utskott. Men jag har ändå velat redovisa dessa synpunkter inför kammaren.

Anf. 143 HANS WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3, 6, 7 och 8 i jordbruksutskottets betänkande nr 32. Jag var inte närvarande när utskottet justerade sitt betänkande och kunde därför inte få min reservation till protokollet då, men jag hoppas att den försummelsen med dagens yrkande blir gottgjord. Jag vill för övrigt yrka bifall också till kommunistreservationen nr 9.

Det här är väl knappast vare sig tiden eller platsen att diskutera lokalisering av havsfiskelaboratorier i Östersjön, även om flera motioner har väckts i den frågan. Sedan regeringen förklarat sig inte ämna aktualisera dessa angelägenheter får de anses ha fallit för den här gången. John Andersson har emellertid fört in någonting nytt i debatten – ett nytt bräckvattenslaboratorium. Som den kloke man han är har han föreslagit dess placering till Karlskrona.

Utskottet har – mycket kort – avfärdat förslaget med att det saknar aktualitet. Men mot den frasen opponerar jag mig å det bestämdaste. Med den särställning som Östersjön har som laxproducent är tvärtom allt som kan främja laxen ständigt aktuellt. Sedan kan det vara en helt annan sak när de ekonomiska förhållandena gör det möjligt för oss att förverkliga önskningarna.

Här omnämnda angelägenheter har under de senaste riksmötena flera gånger, åtminstone delvis, berörts. Jag skall därför nu, herr talman, inskränka mig till att uttrycka en förhoppning att det nya jordbruksutskott som kommer att väljas i oktober skall se positivt på Östersjölaxens, bräckvattenlaxens, framtid.

Herr talman! Jag har inget yrkande utöver vad jag tidigare anfört.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (regleringen av havsfisket)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Kerstin Andersson och Lennart Brunander – bifölls med acklamation.

Torsdagen den
9 maj 1985

---

*Vissa frågor på
fiskets område.*

Mom. 2 (begränsning av yrkesmässiga redskap)

Utskottets hemställan bifölls med 244 röster mot 43 för reservation 2 av Kerstin Andersson och Lennart Brunander. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 4 (licens för yrkesfiske)

Utskottets hemställan bifölls med 197 röster mot 90 för reservation 3 av Arne Andersson i Ljung m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 11 (samordning av distribution och marknadsföring)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Börje Stensson – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (laxfisket)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 6 av Arne Andersson i Ljung m. fl.,
dels reservation 5 av John Andersson,
bifölls med acklamation.

Mom. 13 b (vattenbruk som binäring)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Arne Andersson i Ljung m. fl. – bifölls genom uppresning.

Mom. 15 (prisregleringen på fisk)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 131 för reservation 8 av Arne Andersson i Ljung m. fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 22 (bräckvattenslaboratorium till Karlskrona)

Utskottets hemställan bifölls med 262 röster mot 23 för reservation 9 av John Andersson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

21 § Kammaren åtskildes kl. 21.37.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert